

۱۴۷۵۵.۶

جواد علی

مورخ نامدار عراقی

(۱۹۰۷-۱۹۸۷ م)

تاریخ نماز در اسلام

(از دیدگاه اهل سنت)

گزارش پاریسی از :

محمود رضا افتخارزاده

سرشناسه	: علی، جواد، ۱۹۸۷-۱۹۰۷ م	Ali, Javad
عنوان و نام پدیدآور	: تاریخ نماز در اسلام / جواد علی؛ محمودرضا افتخارزاده	
مشخصات نشر	: تهران، ثوره، ۱۳۹۴	
مشخصات ظاهری	: ۱۶۸ ص، رقعی	
شابک	: ۸-۲-۹۵۷۲۳ - ۶۰۰ - ۹۷۸	
فهرست نویسی	: فیپا	
موضوع	: نماز	
زبان	: افتخارزاده، محمود، ۱۳۳۳ - مترجم	
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ۷ الف ۸ ع / ۱۸۶ BP	
رده بندی دیسی	: ۲۹۷/۳۵۳	
شماره ثبت	: ۴۰۲۳۸۶۶	
ملی		

امشارات ثوره

نام کتاب : تاریخ نماز در اسلام (از دیدگاه اهل سنت)

نوشته‌ی : دکتر جواد علی

گزارش پارسی از : دکتر محمودرضا افتخارزاده

ناشر: انتشارات ثوره

حروفچینی، ویرایش، صفحه‌بندی و طراحی جلد: انتشارات ثوره

چاپ اول: ۱۳۹۵ خورشیدی. تهران.

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات ثوره محفوظ است.

Copyright © 2015 Thoure Publication. All Rights Reserved

فهرست مطالب

۷	درباره‌ی نویسنده‌ی کتاب
۱۱	پیش‌گفتار نویسنده
۱۵	منابع پژوهش
۱۹	نماز
۲۹	شکل نماز
۳۳	نماز جماعت
۳۷	اوقات نماز و عدد نمازها
۴۳	نماز در اسلام
۴۹	نماز شب
۵۵	نماز دو رکعتی
۵۹	نخستین نماز
۶۳	نماز حاضر و نماز مسافر
۶۵	اذان
۷۱	مناره
۷۳	طهارت و وضوء
۸۱	تیمم
۸۶	قبله
۹۷	محراب
۹۹	خواندن سوره‌ی «فاتحه» در نماز
۱۰۱	سخن گفتن در نماز
۱۰۵	نماز و تحریم خمر
۱۱۳	نماز جمعه
۱۱۹	خطبه‌ی جمعه
۱۲۵	نماز عید فطر و عید قربان
۱۲۹	نماز میت
۱۳۳	نماز بر غایب

۱۳۵.....	نماز خوف.....
۱۴۱.....	نماز طلب باران.....
۱۴۵.....	نماز خسوف و کسوف.....
۱۴۹.....	مسجد.....
۱۵۷.....	منبر.....
۱۶۱.....	ارکان اسلام.....

www.ketab.ir

در آره، بوی سنده!

جواد علی (۱۹۰۷-۱۹۸۷ میلادی) اندیشمند و مورخ نامدار عراقی، در «کازمیه» زاد و در «دانشکده‌ی ابوحنیفه» و «دانشکده‌ی معلمان» یا «دانشکده‌ی تربیت مدرس» درس خواند؛ در سال ۱۹۳۱ میلادی فارغ التحصیل شد و دبیر یکی از دبیرستان‌های عراق گردید. سپس در «آلمان» ادامه‌ی تحصیل داد و در سال ۱۹۳۹ میلادی از دانشگاه «هامبورگ» درجه‌ی «دکترای تاریخ اسلام» را دریافت. پایان نامه‌ی دکترایش «مهدی موعود و سفیران چهارگانه‌ی او»^۱ به زبان آلمانی نوشت. آنگاه به عراق بازگشت. در جریان نبرد استقلال عراق از آلمان به صف قیام پیوست. در پی شکست قیام، دستگیر و زندانی شد. پس از رهایی از زندان در «وزارت فرهنگ» عراق به کار پرداخت و دبیر «انجمن تألیف و ترجمه و نشر» گردید. انجمنی که سرانجام در سال ۱۹۴۷ میلادی مبنای «مجمع علمی عراق»

^۱ Der Mahdi der Zwölfer-Schia und schia vier Sebire (Theiss, Ph.D. universitat Hamburg Flamburg 1938)

شدا جواد علی در سال ۱۹۵۶ میلادی عضو فعال این مجمع علمی بود. در دهه‌ی پنجاه سده‌ی بیستم میلادی در بخش تاریخ دانشکده‌ی تربیت مدرس دانشگاه بغداد به کار پرداخت، نخست «مدرس» بود و سپس «استاد» و سرانجام «استادیار» گردید! در سال ۱۹۵۷ میلادی استاد میهمان در «دانشگاه هاروارد آمریکا» بود. در سال ۱۹۷۲ میلادی بازنشست شد. دانشگاه بغداد به او لقب «استاد ممتاز» داد. از روی دانشگاه‌های کشورهای عربی مورد تقدیر قرار گرفت و نشان‌های علمی بسیاری دریافت کرد. در سمینارها و کنفرانس‌های علمی بسیاری حضور یافت. در کنفرانس‌های خاورشناسان، نماینده‌ی رسمی عراق و کشورهای عربی بود. به زبان انگلیسی و آلمانی تسلط کامل داشت. دکتر جواد علی معتقد بود که وظیفه‌ی «مورخ» بازگویی و بازسازی رویدادهای تاریخی است آن گونه که بوده است! او بر این باور بود که:

۱- «تاریخ» الهامی را شایسته‌ی می‌گیرد که در آن شرایط ساخته و پرداخته شده و چنین کاری هنگام سخن است که «مورخ» با احاطه‌ی علمی به روایات و اخبار و اسناد آن رویداد، آن را آن گونه که روی داده بازگوید و بنویسد.

۲- تدوین «تاریخ» باید هماهنگ با ابتداء باشد که «وجدان مورخ» به آن دست می‌یابد!

۳- عدم وابستگی و دلبستگی به مکتبی خاص از مذاتب تاریخ‌نویسی، یعنی بدور از گرایش و باورهای عقیدتی و سیاسی‌اش در تفهیم و تبیین «تاریخ»، زیرا «تاریخ» مبتنی بر گرایش و باورهای مورخ، دیگر «تاریخ» نیست بلکه تحریف تاریخ است.

۴- وظیفه‌ی «مورخ» است که همه‌ی جوانب «تاریخ» را در نظر بگیرد و کارش به مذاحی و تملق نکشد!

۵- شرط «مورخ بودن» آن است که وارسته و پیراسته و عالم و عادل باشد!

۶- وظیفه‌ی «مورخ» پرهیز از کوتاه‌نگری تاریخی است، وظیفه‌ی «مورخ» داشتن بصیرت کامل و وقوف به ژرفای رویدادها و مواد و جان‌مایه‌ها و زمان وقایع تاریخی است!

۷- وظیفه‌ی «مورخ» معاصر این است که از همه‌ی جوانب زندگی، طبقات، نخبگان... نود ما را در نظر داشته باشد!

دکتر جواد علی، را آثار معتبر جهانی است از جمله:

- ۱- التاریخ العام، بغداد، ۱۹۲۷ میلادی
- ۲- أصنام العرب، بغداد، ۱۹۶۷ میلادی.
- ۳- تاریخ العرب قبل الإسلام، ۸ جلد، ۱۹۶۰-۱۹۵۶ میلادی
- ۴- المفصل فی تاریخ العرب قبل الإسلام، (ده جلدی)، ۱۹۶۸-۱۹۷۴ میلادی
- ۵- تاریخ الصلاة فی الاسلام، بغداد، ۱۹۶۱ میلادی.
- ۶- تاریخ العرب فی الاسلام بیروت ۱۹۶۹ میلادی.^۲

محمودرضا افتخارزاد

تهران

بهار ۱۳۹۴ خورشیدی

www.fehresteasar.blogfa.com

^۱ بخش‌هایی از این کتاب به پارسی ترجمه شده است! (م)

^۲ این کتاب به پارسی ترجمه شده است! (همین کتاب) (م)

^۳ در شرح حال مؤلف از فضای مجازی بهره گرفته‌ام! (م)

پیش از نهار!

اگر از هر مسلمانی از «نماز»ش بپرسی که چگونه بر او «واجب» گردیده، غالباً پاسخ‌اش این است که: نمی‌دانم! خداوند «نماز» را بر ما واجب فرموده و همین ما را بس! و اگر همین پرسش را از فردی یهودی یا مسیحی بپرسی، پاسخ‌اش همان پاسخ فرد مسلمان خواهد بود که: او «نماز» می‌گزارد زیرا پدرش را دیده که «نماز» می‌گزارند و او نیز چون آنان نماز می‌گزارد و «نماز» از ایشان آموخته است!

در این نوشتار کوشیده‌ام پیرامون «تاریخ نماز در اسلام» پژوهشی آرایه‌تأمیم تا روشن سازد که نماز کی «واجب» شد و چگونه «تحول» یافت، تا خواننده بر پیشینه و پیدایش عبادتی دست یابد که رکنی از ارکان اسلام است! و نیز به اندازه‌ی توانم کوشیده‌ام تا به مقایسه «نماز اسلامی» با «نماز یهودی و مسیحی» او زرتشتی] بپردازم تا خواننده بر چگونگی «نماز» در این دو آیین سامی [و آیین آریایی] نیز دست یابد!

بنیاد این پژوهش، نخست نوشتارهایی بود که در سال ۱۹۴۵ میلادی برای مجله‌ی «الرساله»^۱ چاپ مصر نوشته بودم. هنگامی که به این نوشتارها مراجعه کردم، دیدم که در خور چاپ کتابی نیست چراکه نوشتاری جامع و مانع نبود، این بود که بر آن شدم تا نارسایی‌ها و کم و کاستی‌های آن را برطرف سازم! از این رو پیرایه‌ی موضوع پژوهیدم و یادداشت‌هایی به مراتب بیش از نوشتارهای چاپ شده دیدم! آنگاه از مجموع آن نوشتارها و این یادداشت‌ها، کتاب حاضر را پدید آوردم! این پژوهش را به حضرت استاد سید «محمد بهجة الاثری»^۲ عضو فعال در «مجمع اللغة العربیة» در قاهره و عضو «المجمع العلمی العربی»^۳ در دمشق عرضه داشتم و ایشان مانده همیشه به من لطف فرموده نوشته‌ام را ملاحظه فرمودند و نظرات ارزشمندی ابراز داشتند که ارج و اعتبار این پژوهش همه از حضرت اوست!

^۱ مجله‌ی «الرساله»، مجله‌ای هفتگی بود که در سال ۱۹۳۳ میلادی به سردبیری «احمد حسن الزیات» (۱۸۸۵-۱۹۶۸ م) پی هشتاد و چهاره‌سال ادبی نامداری چون: عباس محمود عقاد، سید قطب، احمد امین، طه حسین، و ... در آن مقاله می‌نوشتند! (م).

^۲ محمد بهجة الاثری (مرگ ۱۹۹۶ میلادی) از خاندانی بزرگ، بازرگان و زمین‌دار در بغداد زاد و زیست! علم و ادب و خط عربی را از محمود شکر آلوسی (م ۱۹۲۳ م) و علاء الدین آلوسی (م ۱۹۲۱ م) آموخت و در محضر دانشمندان برجسته‌ی روزگار، ادبیات و تاریخ فرا گرفت و از علامه نعمان آلوسی (م ۱۸۹۹ م) تأثیر بسیار پذیرفت! وی دارای بیست و پنج کتاب تحقیقی تألیفی در زمینه‌ی ادبیات عرب و تاریخ است، از جمله: المجل فی تاریخ الابد العربی، الموفق فی تاریخ العرب و ... (م).

^۳ این «مجمع» در ۱۳ دسامبر ۱۹۳۲ میلادی در روزگار «ملک فؤاد» پی هشتاد و سه‌ساله در سال ۱۹۳۴ میلادی کارش را آغاز کرد! در اساسنامه‌ی این انجمن ادبی آمده بود که کادر علمی آن باید مرکب از بیست تن از دانشمندان برجسته‌ی زبان و ادبیات عرب باشد به این صورت که ده نفر مصری و ده نفر دیگر از دانشمندان مسلط به زبان و ادبیات عرب و از خاورشناسان اروپایی باشند! (م).

^۴ این مجمع در روزگار ملک فیصل در سال ۱۹۱۹ میلادی در دمشق پی هشتاد و سه‌ساله رسالتش احیاء زبان و ادبیات عرب، نسخه‌های خطی عربی، تهیه‌ی فرهنگ‌های لغت عرب و لهجه‌های قبایل عربی بود! این انجمن علمی بیست عضو داشت که همه از نامداران زبان و ادبیات عرب بودند. این انجمن هم اکنون نیز فعال است. (م).

امید و آرزویم همه این است که در انجام این پژوهش کامیاب شده و توشه‌ی سودمندی به خواننده داده باشم که او را در آگاهی از «تاریخ نماز در اسلام» و دیگر ادیان مفید افتد! حال اگر در این کار، کامیاب شده باشم، نعمتی است که آرزویش را داشتم و اگر ناکام گشته باشم، خوب من هماره جویای دانش هستم و هر آنچه راضی داشته‌ام به اندازه‌ی دانش و کوششم است و هر کوشایی را دیدگاهی است! من بر دانشمندان است که مرا به لغزشگاه‌هایم ره نمایند!

جواد علی